

Marek Cwetsch, Emil Zaitz

Kraków - Kazimierz, AZP 102-56

Informator Archeologiczny : badania 24, 102-103

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Materiały źródłowe oraz dokumentacja z badań znajdują się w Pracowni Naukowo-Badawczej PKZ Poznań Spółka z o.o. ul. Żydowska 1.

Kraków – Stare Miasto

Muzeum Archeologiczne w Krakowie

Badania prowadzili: mgr Marek Cwetsch i mgr Emil Zaitz (autor sprawozdania). Finansowało Muzeum Archeologiczne w Krakowie. Osadnictwo wczesno- i późnośredniowieczne, nawarstwienia nowożytnie.

Kontynuowano badania archeologiczne w wykopach budowlanych i instalacyjnych oraz w szybkach geotechnicznych na terenie Starego Miasta. Ciekawsze wyniki uzyskano w następujących punktach:

a) ul. Kanonicza 15. W wykopach zlokalizowanych w południowej oficynie stwierdzono relikty budynków nowożytnych, pochodzących prawdopodobnie z XVI wieku. W wykopach usytuowanych we wnętrzu oficyny zachodniej rozpoznano na odcinku o długości około 10 metrów relikty kamiennego muru (łączonego zaprawą wapienną) identyfikowanego ze średniowiecznym miejskim murem obronnym z XIV wieku. Po jego wschodniej stronie uchwycono utwory związane z trzonem wczesnośredniowiecznego wału obronnego Okołu. Nawarstwienia wyznaczające ukształtowanie terenu po jego stronie wschodniej (od strony osady) oraz wyższe partie wału zostały całkowicie zniszczone przez wkopy nowożytne (m.in. przez wkop budowlany XIX-wiecznego kanału blokowego odprowadzającego ścieki z terenu miasta):

b) ul. Floriańska 20. W trakcie eksploracji nawarstwień w obrębie podwórza posesji stwierdzono poziomy użytkowe z późnego średniowiecza (od XIII wieku ?) i z czasów nowożytnych. Ponadto rozpoznano nowożytny kanał blokowy wykonany z kamieni wapiennych i ciosów piaskowcowych (z XIX wieku) oraz relikty płytko posadowionych murów, związanych z zabudową gospodarczą podwórza w czasach nowożytnych (podmurówki szopy lub innego obiektu):

c) ul. Szpitalna 15. Na terenie dziedzica przed oddziałem Banku stwierdzono przemieszane nawarstwienia nowożytne o charakterze nasypowym oraz relikty uszkodzonego kanału blokowego wykonanego z ciosów wapiennych i piaskowcowych łączonych zaprawą murarską. Kanał usytuowany był po wschodniej stronie ulicy.

d) Barbakan (wyk. XII). W wykopie instalacyjnym uchwycono nawarstwienia nowożytne (w tym relikty bruków kamiennych). Ponadto odsłonięto górną część muru fundamentowego ściany południowej.

Materiał zabytkowy i dokumentacja z badań na terenie Starego Miasta przechowywane są w Dziale Krakowa Przedlokacyjnego Muzeum Archeologicznego w Krakowie.

**Kraków – Kazimierz
AZP 102-56**

**Muzeum Archeologiczne
w Krakowie**

Badania prowadzili: mgr Marek Cwetsch i mgr Emil Zaitz (autor sprawozdania). Finansowało Muzeum Archeologiczne w Krakowie. Osadnictwo średniowieczne i nowożytne.

W 1990 r. prowadzono badania archeologiczne na terenie średniowiecznego miasta Kazimierz, lokowanego przez króla Kazimierza Wielkiego w 1335 roku, a stanowiącego dziś dzielnicę Krakowa. Prace badawcze koncentrowały się w kilku punktach:

a) w południowo-wschodniej części Kazimierza, na terenie posesji ul. Józefa 25-33. Badania archeologiczne prowadzono w 5 kamienicach rozebranych w drugiej połowie lat 70-tych XX wieku, po pożarze spowodowanym przez ekipę filmową realizującą film „Noce i dni”. Badania miały na celu rozpoznanie relikwów murów rozebranych kamienic oraz przebadanie nawarstwień w ich sąsiedztwie. W rezultacie prac archeologiczno-architektonicznych stwierdzono, że wzmiankowane budynki pochodziły zasadniczo z XVI wieku i zostały częściowo rozbudowane w wieku XIX. W obrębie budynku nr 27 rozpoznano relikty partii fundamentowej muru związanego ze starszym obiektem, zlikwidowanym w czasie budowy w XVI wieku. Był on wykonany z łamanych kamieni wapiennych, z użyciem pojedynczych okrucichów cegieł, wiązanych zaprawą wapienną. Na terenie posesji nr 31 i 33 stwierdzono relikty budowli wykonanych z kamieni wapiennych o wyraźnym układzie warstwowym. W zewnętrznym licu muru zaobserwowano także pojedyncze cegły (lub ich fragmenty), związane zaprawą wapienną. W najstarszej warstwie kulturowej zalegającej na stropie piaszczysto-gliniastego calca stwierdzono pojedyncze ułamki naczyń wczesnośredniowiecznych (z XI-XIII w.) oraz nieco liczniejszy materiał z późnego średniowiecza (XIII-XV w.). Zabytki te sugerują powiązanie tego terenu z funkcjonowaniem przedlokacyjnej osady Bawół, wzmiankowanej w źródłach średniowiecznych. Na stropie tej warstwy zalegały utwory o charakterze nasypowym, przedzielane poziomami użytkowymi (?) i warstwami kulturowymi o łącznej miąższości blisko 2 m. Zawierały one materiał późnośredniowieczny i nowożytny datowany od XV do XVIII w. i wiązały się z okresem budowy i funkcjonowania obiektów mieszkalnych w tym okresie. W serii nawarstwień nowożytnych uchwycono także bruk kamienny z XVIII w. Serie nawarstwień nowożytnych zamykały utwory związane z prze-

budową kamienic w XIX w. oraz z okresem niwelacji terenu po rozebraniu kamienic w XX w. Znaczna część nawarstwień w południowej części badanego terenu została zniszczona przez liczne doły chłonne (kloaczne), funkcjonujące na terenie podwórzy gospodarczych od XVI do XIX w., a także przez współczesne zsypy na odpadki.

b) w centralnej części Kazimierza, na rogu ul. Meiselsa i pl. Nowego przeprowadzono badania w wykopach związanych z odbudową domu modlitwy „Bene Amuna”, pochodzącego z XIX w. Stwierdzono, że podobnie jak w innych częściach miasta Kazimierz utworem calcowym jest tu mocno zgliniony piasek. Na jego stropie zalegała szarobrunatna warstwa kulturowa oraz utwory o charakterze nasypowym. Z warstw tych nie uzyskano dotychczas materiału zabytkowego;

c) w południowej części miasta, na skwerze u wylotu ul. Krakowskiej. W związku z projektem rekonstrukcji przebiegu średniowiecznego muru obronnego Kazimierza prowadzono prace ziemne mające na celu rozpoznanie przebiegu muru miejskiego na tym odcinku. Relikty jego partii fundamentowej o szer. ok. 1 m rozpoznano na długości ok. 10 m. Prace nie zostały jeszcze zakończone.

Dokumentacja i materiał zabytkowy z badań na terenie Kazimierza znajdują się w Dziale Krakowa Przedlokacyjnego Muzeum Archeologicznego w Krakowie.

Kraków — Stare Miasto kościół św. Wojciecha patrz wczesne średniowiecze

Kraków — Wawel patrz wczesne średniowiecze

Koźuchów, woj. zielonogórskie St. nr 55 AZP 66-15/152

Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza w Zielonej Górze

Badania prowadzili mgr mgr Edward Dąbrowski i Jarosław Lewczuk (autor sprawozdania). Finansował — WKZ w Zielonej Górze. Pierwszy sezon badań. Osadnictwo późnośredniowieczne i nowożytnie. XIV/XV — XVIII w.

W czerwcu 1990 r. — na zlecenie WKZ w Zielonej Górze — przeprowadzono krótkotrwałe badania poszukiwawcze kaplicy późnośredniowiecznej (znanej ze źródeł pisanych) stojącej na miejscu obecnego lapidarium przy ul. 1 Maja nr 41 w Koźuchowie; dawny cmentarz ewangelicki.

W części północnej cmentarza, wewnątrz zabezpieczonych jako trwała ruina pozostałości kaplicy nowożytnej, założono 5 wykopów o łącznej powierzchni około 33 m². Dostarczyły one materiałów przemieszanych, ale stanowiących syntezę osadnictwa na tym terenie — będącym w przeszłości częścią dawnego Przedmieścia Zagańskiego miasta Koźuchów.

Typowe fragmenty naczyń stalowoszarych z szerokimi okapami jak i fr. zdobione kółkiem zębatym — stanowią wskaźnik, iż osadnictwo rozwijało się tu przynajmniej od drugiej połowy XIV wieku.

Dla wieku XV charakterystyczne są fr. ceramiki kremowej i kremowoszarej, a być może i polewanej. Dla okresów późniejszych — tj. renesansu i baroku — charakterystyczne są: liczne fr. ceramiki polewanej — o bardzo dużej różnorodności kolorów użytych do szkliwienia, kafle, fragmenty naczyń zdobione stryglami, rozetkami, fragmenty szyb okiennych ze szkła walcowanego, fragmenty naczyń kamionkowych — zdobione stempelkami i inkrustowane białymi kamykami, na tle czarnej polewy, fragmenty fajek kaolinitowych, gwoździe kowalskie (ale nie od trumien), polepa.

Liczne fragmenty zwęglonych konstrukcji drewnianych wskazują, że ta część miasta została spalona zanim założono tu w końcu cmentarz. W świetle obecnych danych należy to datować na czasy przypadające na około połowę XVIII wieku.

Pozostałości kaplicy nie odryto.

Badania nie będą kontynuowane.

Lubiń, woj. leszczyńskie patrz wczesne średniowiecze

Lapczyca, gm. Bochnia woj. tarnowskie AZP 104-60

Uniwersytet Jagielloński, Instytut Historii Sztuki Zakład Archeologii Małopolski Polska Akademia Nauk Instytut Historii Kultury Materialnej w Krakowie

Badania prowadził zespół kierowany przez prof. dr hab. Klementynę Żurowską; prace archeologiczne mgr Anna Tyniec (autor sprawozdania). Finansował Instytut Historii Sztuki UJ. Pierwszy sezon badań. Badania archeologiczno-architektoniczne. Gotycki kościół pod wezwaniem Narodzenia Najśw. Marii Panny.

Badania miały na celu uzyskanie informacji o pierwotnym rozplanowaniu, fundowanego